

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, доцента Кобзевої Тетяни Анатоліївни – на дисертацію Полянського Антона Олександровича «Адміністративно-правові засади взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами», подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук із спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Ступінь актуальності обраної теми. Особливо важливу роль серед системи виконавчої влади, на яку покладено захист прав і свобод людини, відіграють правоохоронні органи. При цьому ефективність діяльності вказаних органів не уявляється без належної організації та реалізації взаємодії правоохоронних органів як між собою, так із судово-експертними установами. Адже, як відомо, залучення експертів до правоохоронної діяльності є запорукою повного, всебічного та об'єктивного розгляду та вирішення справи по суті. Їх діяльність має бути спрямованою на оперативне та повне вивчення наданих матеріалів, а також надання компетентного та обґрунтованого висновку на поставлені уповноваженими суб'єктами питання. Вказані цілі діяльності судово-експертних установ визначають зміст та спрямованість їх роботи та знаходять своє вираження в завданнях, що реалізуються в їх діяльності. Проте виконання названих цілей діяльності судово-експертних установ неможливе без їх взаємодії з правоохоронними органами. У цьому контексті актуальним є питання про адміністративно-правові засади реалізації правовідносин у вказаному напрямку.

Дисертаційну роботу виконано у відповідності до: «Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015; «Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України», затвердженої Указом Президента України від 14.03.2016 р. № 92/2016; «Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 рр.», затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 03.03.2016 р.; «Стратегії національної безпеки України», затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020; «Стратегії

реформування державного управління України на період до 2021 року», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474; Пріоритетних напрямів наукових досліджень Університету сучасних знань на 2017-2022 рр., затверджених рішенням вченої ради Університету сучасних знань від 08 грудня 2016 р., протокол № 3 (с. 23, 24 дисертації).

У цьому напрямку здійснювана у нашій країні судово-правова реформа покликана гармонізувати діючі правові відносини, привести їх у відповідність до вимог міжнародних стандартів, переглянути низку положень національного законодавства, що має привести до вдосконалення адміністративно-правових засад взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами.

Незважаючи на те, що вітчизняні та зарубіжні вчені у галузі адміністративного права, криміналістики та кримінального процесу, судової експертології досліджували взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами, більшість із сформульованих положень не вирішують питання досліджуваної тематики. Вчені, якщо і приділяли увагу цьому питанню, то виключно фрагментарно та в межах дотичної проблематики.

Наведене свідчить про необхідність удосконалення адміністративно-правових засад взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами, а також відсутність комплексних монографічних досліджень, присвячених вказаній проблематиці, обумовлюють актуальність та своєчасність представленого дисертаційного дослідження (с. 23 дисертації).

Саме тому актуальність теми дисертаційного дослідження не викликає сумнівів.

Основна мета, яку поставив перед собою дисертант, – це на підставі узагальнення наукових праць вчених, аналізу законодавства України, визначити сутність та розкрити особливості адміністративно-правових засад взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами, запропонувати відповідну концепцію, а також опрацювати пропозиції і рекомендації щодо вдосконалення адміністративного законодавства у цій сфері (с. 24 дисертації). Досягнення поставленої мети і вирішення конкретних

завдань дисертанту, в основному, вдалося досягти з достатнім рівнем обґрунтованості сформульованих наукових положень, висновків та пропозицій.

Теоретичною, науково-інформаційною, правовою основою дисертаційного дослідження, яка дала можливість результативно та на досить високому рівні вирішити поставлені проблеми, є наукові праці ряду вчених, які досліджували концептуальні питання взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами.

Методологія дослідження в першу чергу базується на сучасних загальнонаукових методах пізнання об'єктивної дійсності. Поряд з діалектичним методом дослідження застосовувалися і визнані окремі методи: логіко-семантичний, аналітичного, системно-структурний, системно-функціональний, структурно-логічний, документальний аналіз, порівняльно-правовий, моделювання, прогнозування та інші (с. 26, 27 дисертації).

Про наукову новизну отриманих результатів (як і про особистий внесок дисертанта в правову науку) свідчить, зокрема, виділення особливостей діяльності судово-експертних установ та правоохоронних органів як об'єкту адміністративно-правового регулювання; виокремлення спеціальних принципів взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами; узагальнення організаційні гарантії взаємодії судово-експертних установ та правоохоронних органів; удосконалення теоретичного підходу до визначення поняття судово-експертні установи, під якими запропоновано розуміти спеціалізовані юридичні особи, які наділені повноваженнями здійснювати діяльність, пов'язану із проведенням судових експертиз на підставах та в порядку закріпленому законодавством України; обґрунтування наукової думки про те, що ключове місце в системі правових засад взаємодії судово-експертних установ та правоохоронних органів належить нормам адміністративного права, оскільки саме за їх допомогою закріплюється: а) адміністративно-правовий статус судово-експертних установ та правоохоронних органів; б) завдання, що ставляться перед суб'єктами взаємодії; в) механізм реалізації спільної діяльності досліджуваних

інституцій; г) визначаються організаційно-практичні цілі зазначеної взаємодії тощо; обґрунтування доцільності розробки та прийняття Типового порядку взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами, який необхідний для того, щоб визначити основні питання, які мають бути врегульовані у відомчих (міжвідомчих) інструкціях щодо організації взаємодії між зазначеними суб'єктами (с. 28–32 дисертації).

Дисертація, відповідно до мети і завдань дослідження, складається з вступу, чотирьох розділів, поділених на шістнадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Практичне значення. В основному дисертація має суто прикладне значення, в якій сформульовані окремі теоретичні положення та практичні рекомендації, які можуть бути використані:

- у науково-дослідній діяльності – як основа для подальшого розроблення теоретичних та практичних проблем взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами;

- у правотворчості – в ході уточнення та доповнення чинних законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів, норми яких закріплюють адміністративно-правові засади взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами;

- у правозастосовній діяльності – задля підвищення ефективності практичної діяльності судово-експертних установ;

- в освітньому процесі – під час підготовки підручників, навчальних посібників, науково-методичних матеріалів, робочих програм, лекційних матеріалів з дисциплін «Адміністративне право і процес», «Адміністративна відповідальність», «Криміналістика», «Судові та правоохоронні органи України» (с. 32, 33 дисертації).

Дисертант проаналізував достатній обсяг літератури стосовно теми свого дослідження, вивчивши проблемні питання, що виникають при взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами.

Характеристика змісту дисертації. Зупинюсь лише на тих результатах дисертаційного дослідження, що мають суттєву новизну і в

сукупності вирішують актуальні та складні проблеми, пов'язані з метою даного дослідження.

1. Дисертант характеризує діяльність судово-експертних установ та правоохоронних органів як об'єкту адміністративно-правового регулювання та виокремлює такі їх особливості, як: 1) судово-експертна діяльність супроводжує правоохоронну, адже перед нею ставляться завдання із забезпечення використання в роботі правоохоронних органів спеціальних знань, що полегшують процес притягнення винних у порушенні прав і свобод людини та громадянина до юридичної відповідальності; судово-експертна діяльність має юридичний характер, адже реалізується у процедурах та заходах, які чітко регламентовано та визначено нормами законодавства; судово-експертна діяльність – це в більшій частині дослідницька робота, направлена на проведення спеціального різновиду наукових досліджень – експертиз, результати яких мають юридичну значимість та можуть використовуватись в діяльності правоохоронних органів та судів; судово-експертній діяльності також притаманна система спеціальних суб'єктів, якими виступають судово-експертні установи, створені у порядку, визначеному законом та працюючих згідно із вимогами Закону України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 р. №4038-XII. (с. 63–79, 104 дисертації).

2. Значну увагу приділено принципам взаємодії судово-експертних установ та правоохоронних органів як системі розчинених в положеннях законодавчої та підзаконної нормативно-правової бази вихідних, основоположних, базових засад, які виражають ідею про сутність, призначення та механізми реалізації такої взаємодії, а також становлять основу правового регулювання суспільних відносин у вказаній сфері. Виокремлено й охарактеризовано спеціальні принципи взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами – принцип організаційної невідповідності, принцип компетентності, принцип розвитку, принцип взаємного інтересу (с. 46–63, 101, 102 дисертації).

3. Здобувач констатує, що ключове призначення правових гарантій діяльності судово-експертних установ та правоохоронних органів як суб'єктів

взаємодії полягає у тому, щоб створити належне нормативно-правове підґрунтя для здійснення їх спільної діяльності. Адже без ефективної та діючої законодавчої бази, апріорі, здійснення будь-якої діяльності не зможе відповідати засадам верховенства права, законності, ефективності, доцільності тощо. Відмічено, що перелік відповідних гарантій є досить широким, а тому їх запропоновано поділити на наступні групи: правові, організаційні, економічні та матеріально-технічні (с. 160–168, 181 дисертації).

4. Автор вдало виокремлює та характеризує основні рівні досліджуваної взаємодії: міжнародний рівень (держава-держава); рівень взаємодії безпосередньо судово-експертних установ з правоохоронними органами на державному рівні (орган-орган та орган-співробітник); взаємодія працівників даних інституцій (співробітник-співробітник) (с. 184–197 дисертації).

5. Новизною є виокремлення важливих для врахування і реалізації в українському правовому просторі аспектів зарубіжного досвіду з метою покращення стану взаємодії судово-експертних установ та правоохоронних органів: зосередити усі судово-експертні установи у підпорядкуванні двох відомств, а саме МВС України, або Міністерства юстиції України та Міністерства охорони здоров'я; активно сприяти розвитку сфери недержавної судово-експертної діяльності; визначити єдиний центр, який окреслюватиме пріоритети взаємодії судово-експертних установ та правоохоронних органів, координуватиме дану взаємодію та здійснюватиме контроль за її якістю, надаватиме її сторонам відповідну підтримку; активно використовувати досвід і можливості відповідних міжнародних організацій задля вдосконалення досліджуваної взаємодії (с. 269–271 дисертації).

6. Вагомим внеском у науку та практику можна вважати визначені автором напрями вдосконалення адміністративного законодавства, яке регулює взаємодію судово-експертних установ з правоохоронними органами (с. 276–282 дисертації).

Ці результати дослідження вказують на те, що дисертант вирішив складні проблеми, спрямовані на визначення адміністративно-правових засад взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами та

вдосконалення в цій частині адміністративного законодавства України. Основні положення, ідеї, висновки, пропозиції пройшли свою апробацію і впроваджуються в практику.

Дискусійні положення та зауваження.

Разом з тим робота викликає певні зауваження та побажання, що можуть бути підставою для дискусії під час захисту дисертації і враховані автором при подальшій науковій роботі в обраному напрямку своїх досліджень.

1. Розділ 2 дослідження присвячено адміністративно-правовому статусу судово-експертних установ і правоохоронних органів як суб'єктів взаємодії (с. 105–172 дисертації). Як свідчить його аналіз, у межах його окремих підрозділів розглядаються структурні складові вказаного статусу. При цьому відсутній підрозділ, в якому б аналізувалась сутність адміністративно-правового статусу в цілому.

2. У підрозділі 1.3 досліджуються сутність та особливості діяльності судово-експертних установ та правоохоронних органів як об'єкту адміністративно-правового регулювання (с. 63–79 дисертації). Вважаю, що з огляду на обрану тематику дослідження, більш доречно, в межах даного підрозділу основну увагу приділити не діяльності вказаних суб'єктів, а їх взаємодії.

3. Досліджуючи критерії оцінювання ефективності взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами (с. 279–297 дисертації), поза увагою автора залишилося питання щодо суб'єктів такого оцінювання, тобто осіб, які будуть застосовувати вказані критерії по відношенню до такої взаємодії.

4. Досліджуючи зарубіжний досвід взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами та можливості його використання в Україні (с. 248–268 дисертації), автор основну увагу акцентує на досвіді європейських країн. Вважаю, що на користь дослідження було б вивчення й аналіз досвіду пострадянських країн, оскільки вони найбільш наближені до нашої держави як за менталітетом населення, так і за особливостями

функціонування правової системи. При цьому мова може йти не тільки про позитивний досвід, а й про негативний, оскільки його врахування дозволить нашій країні уникнути схожих помилок і прорахунків.

5. Деякі висновки здобувача мають декларативний характер. Наприклад, у висновках до розділу 1 автор пише: «констатовано складність та багатоаспектність взаємодії» (с. 98 дисертації); «взаємодія правоохоронних органів та судово-експертних установ є особливим, комплексним явищем» (с. 99 дисертації). У висновках до розділу 2 визначено, що «завдання, які ставляться перед правоохоронними органами, є вкрай різноманітними» (с. 175 дисертації). У висновках до розділу 3 наголошується на тому, що «взаємодія судово-експертних установ та правоохоронних органів на міжнародному рівні має важливе значення з точки зору забезпечення ефективного функціонування досліджуваних інституцій» (с. 241 дисертації). Вищенаведені висновки автора доцільно аргументувати під час захисту.

Викладені зауваження мають дискусійний характер і стосуються окремих питань теми дисертаційного дослідження, з яких автор має право на власну точку зору і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації в цілому.

Повнота викладеного матеріалу і обґрунтованість висновків, зроблених дисертантом, дають підстави визнати, що дисертація А.О. Полянського є самостійною, завершеною науковою працею, а отримані результати в межах проведеного дослідження пропонують варіанти вирішення складного завдання з визначення сутності, змісту та особливостей адміністративно-правових засад взаємодії судово-експертних установ України та правоохоронних органів, що лягло в основу вироблення відповідної концепції, а також пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення адміністративного законодавства у цій сфері.

Публікації та оформлення автореферату і дисертації.

Основні результати дисертаційного дослідження викладені в публікаціях автора. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації. Дисертація й автореферат відповідають вимогам до вказаного

роду кваліфікаційних наукових робіт Наведеним підтверджується, що дисертант Полянський Антон Олександрович зробив особистий внесок у подальшу розробку виокремлених ним наукових проблем, що мають теоретичну та практичну значущість і вирізняються науковою новизною.

Узагальнюючий висновок.

Викладене дає підстави для висновку, що дисертація **Полянського Антона Олександровича «Адміністративно-правові засади взаємодії судово-експертних установ з правоохоронними органами»** є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують важливу наукову проблему, яке має важливе значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю й обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук із спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**Доцент кафедри адміністративного,
господарського права та
фінансово-економічної безпеки
Навчально-наукового інституту права,
доктор юридичних наук, доцент**

Т.А. Кобзева

